

Інноваційні технології інтеграційної та комерційної взаємодії суб'єктів аграрного ринку

УДК 330.341:339.137.2; JEL classification: Q10
DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2020-3-1>

ВІТКОВСЬКИЙ Юрій Петрович,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, ORCID ID: 0000-0001-5806-8671

ОРЕЛ Анна Миколаївна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри організації бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, ORCID ID: 0000-0003-0823-3346

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ МАШИНОБУДУВАННЯ ЯК ЧИННИК СТВОРЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ В АГРОБІЗНЕСІ

Вітковський Ю. П., Орел А. М. Сільськогосподарське машинобудування як чинник створення конкурентних переваг в агробізнесі.

Вступ. В сучасних економічних умовах інтенсивний спосіб виробництва є найбільш пріоритетним через обмеженість ресурсів. Для сільськогосподарських підприємств важливо впроваджувати методи інтенсифікації ведення діяльності, зокрема через використання прогресивної техніки.

Метою наукового дослідження є обґрунтування впливу сільськогосподарського машинобудування на створення конкурентних переваг в агробізнесі.

Результати. Встановлено, що українське машинобудування характеризується негативними тенденціями. Проведено аналіз динаміки ринку сільськогосподарського машинобудування та визначено нестабільний характер змін – зростання обсягу ринку протягом періоду 2012–2016 роки та зниження протягом 2017–2018 років. Охарактеризовано темпи зростання обсягів та структури сегментів ринку сільськогосподарського машинобудування (у розрізі рослинництва, тваринництва, універсального машинобудування та запчастин). Визначено, що найбільше техніки припадає на сегмент рослинництва. Охарактеризовано динаміку наявності, оновлення та вибуття сільськогосподарської техніки у діяльності вітчизняних аграрних підприємств. Відзначено тенденції скорочення кількості сільськогосподарської техніки за сегментами. Охарактеризовано ринок імпоротної сільськогосподарської техніки. Узагальнено інформацію про виробництво окремих видів продукції машинобудування для сільського господарства за період 2013–2018 років. Охарактеризовано вплив сільськогосподарського машинобудування як підтримуючої галузі на конкурентоспроможність вітчизняного сільського господарства. Узагальнено інформацію про використання сільськогосподарської техніки в господарствах населення.

Висновки. Сільськогосподарське машинобудування у значній мірі впливає на формування конкурентних переваг суб'єктів аграрного бізнесу. Для сільськогосподарського сектору характерне скорочення обсягів використання сільгосптехніки та орієнтація на імпортного виробника машин.

Ключові слова: сільське господарство, сільськогосподарська техніка, сільськогосподарське машинобудування, конкурентоспроможність, конкурентні переваги, чинник.

Постановка проблеми. Пріоритет інтенсивного способу виробництва над екстенсивним доведений за останні півсторіччя. В умовах дефіциту ресурсів постає нагальним питанням більше ефективного використання їх обмеженої кількості, що вимагає розробки й впровадження сучасних методів інтенсифікації введення сільськогосподарської діяльності. Для суб'єктів агробізнесу одним із шляхів інтенсифікації діяльності є використання прогресивної техніки, яка відрізняється високим рівнем продуктивності, економічністю витрат паливних матеріалів і вищим рівнем ергономічності, що сприяє підвищенню

престижності праці в аграрному секторі.

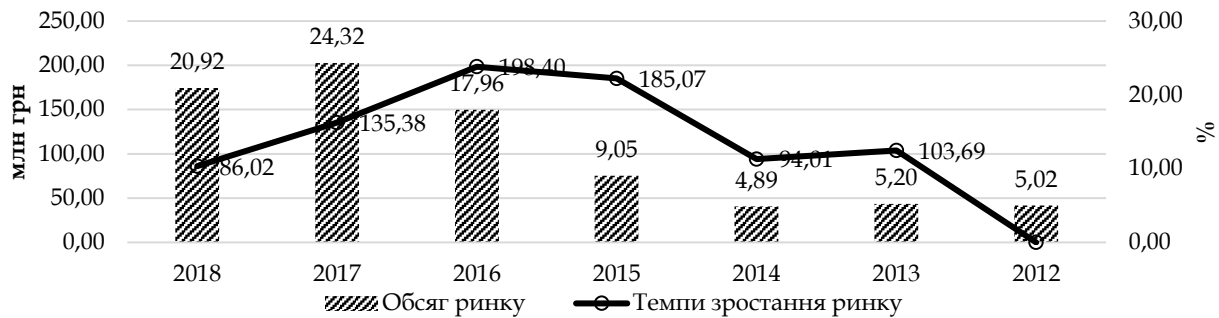
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний базис питань конкурентоспроможності сільського господарства представлено у працях таких дослідників, як Андрійчук В., Гудзь О., Канінський П., Малік М., Саблук П., Ткаченко В., а стан вітчизняного машинобудування сільгосптехніки досліджували Басін В., Бондар О., Бородін С., Довбня В., Калініченко І., Романенко В., Тарасова Н., проте недостатньо розкритим залишається питання впливу сільськогосподарського машинобудування на конкурентоспроможність сільського господарства.

Інноваційні технології інтеграційної та комерційної взаємодії суб'єктів аграрного ринку

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення ролі сільськогосподарського машинобудування як чиннику, який пливає на створення конкурентних переваг у сфері аграрного бізнесу.

Основні результати дослідження. Українське сільськогосподарське машинобудування на даний момент знаходиться не у найкращому стані [1-6]. Це підтверджується тим, що переважна більшість сільськогосподарської техніки, яка купується суб'єктами аграрного бізнесу, виробляється не в Україні, а за кордоном. Для проведення аналізу було використано інформацію звітів щодо придбання підприємствами матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб.

Перш за все, необхідно проаналізувати динаміку ринку у вартісному виразі. Як видно з рис. 1, за останні 7 років ринок сільськогосподарського машинобудування відчутно зріс: найбільшого зростання ринок досяг у 2016 році, коли він збільшився на 98,4 %, у 2017 темпи зростання залишалися досить відчутними – 35,4 %, але у 2018 році спостерігається його скорочення майже на 14 %. Це є найнижчим показником за весь досліджуваний період, коли скорочення ринку спостерігалось лише у 2014 році на 6 %, що свідчить про поступову насиченість ринку сільськогосподарською технікою. В табл. 1 надано темпи зростання окремих видів продукції машинобудування.

Рис. 1. Аналіз ринку сільськогосподарського машинобудування (побудовано за даними [7])

Таблиця 1. Зростання сегментів ринку сільськогосподарського машинобудування (%) (побудовано за даними [7])

Сегменти	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Рослинництво	85,1	134,9	208,9	186,4	91,7	103,7
Тваринництво	84,0	120,6	147,0	123,0	89,1	102,3
Універсальне	87,4	171,1	193,7	200,5	99,4	103,4
Запчастини	99,6	118,3	124,4	183,0	115,8	103,8

Як бачимо, найбільш динамічно зростаючим був сегмент сільськогосподарської техніки для рослинництва, подібна динаміка властива й універсальній техніці, а для

запчастин спостерігається найменше скорочення у 2018 році. Питома вага кожного виду сільськогосподарської техніки надана у табл. 2.

Таблиця 2. Питома вага сегментів ринку сільськогосподарського машинобудування (%) (побудовано за даними [7])

Сегменти	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Рослинництво	86,30	87,26	87,56	83,16	82,58	84,65	84,61
Тваринництво	1,07	1,09	1,22	1,65	2,49	2,62	2,66
Універсальне	6,08	5,98	4,74	4,85	4,48	4,23	4,25
Запчастини	6,56	5,66	6,48	10,34	10,45	8,49	8,48

Як бачимо, найбільш розповсюдженою є техніка для рослинництва, питома вага якої коливається в межах 85 %, на другому місці ринок запчастин із обсягом у 8 %, на третьому місці універсальна техніка, роль якої помітно зросла за останні роки: з 4,25 % до 6 %. Натомість значно скоротився обсяг реалізації техніки для тваринництва: з 3 % до 1 %, що обумовлено значним скороченням даного виду діяльності в Україні. В загальній структурі сільського господарства питома вага тваринництва з 2010 року скоротилася з 35,7 % до

26,3 %, що переважно обумовлено більш тривалим виробничим циклом, більшою кількістю ризиків, наявністю на ринку порівняно дешевої імпоротної продукції. В цілому, можна прогнозувати, що в подальшому матиме місце подальше скорочення, незважаючи на державну підтримку розвитку даної галузі. За ряд років склалася така ситуація з наявністю і оновленням сільськогосподарської техніки в аграрних підприємствах (табл. 3). Варто зауважити, що кількість одиниць тракторів зменшилася майже у 2,5 рази.

Таблиця 3. Наявність сільськогосподарської техніки в аграрних підприємствах

Кількість одиниць (шт.)	2000	2005	2010	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Трактори ¹	318,9	216,9	151,3	130,8	127,9	132,7	129,3	128,70	130,53
Надійшло			8243	6364	7126	10465	9785		8 444
Вибуло			11626	7033	6352	6243	7570		6 612
Зернозбиральні комбайни	65,2	47,2	32,8	27,2	26,7	27,4	26,8	26,29	26,52
Надійшло			1997	1430	1668	2519	2640		2 096
Вибуло			3138	1930	1829	1850	2028		1 859
Кукурудозбиральні комбайни	7,9	4,8	2,5	1,8	1,6	1,5	1,5	1,50	1,48
Надійшло			126	85	94	111	93		87
Вибуло			388	225	156	157	150		107
Картоплезбиральні комбайни ²	3,6	1,9	1,7	1,3	1,2	1,2	1,1	0,947	0,953
Надійшло			131	58	49	78	47		61,000
Вибуло			173	105	103	72	104		55,000
Бурякозбиральні машини	13	8,5	4,2	2,7	2,4	2,3	2	1,642	1,568
Надійшло			195	67	47	52	64		51,000
Вибуло			612	306	268	207	230		125,000
Льонозбиральні комбайни	1,7	1	0,5	0,2	0,2	0,2	0,1	0,102	0,097
Надійшло			5	2	6	-	3		4,000
Вибуло			76	39	18	9	30		9,000
Установки та агрегати для доїння корів	33,5	16,8	10,9	10,5	10,2	10,3	9,5	10,030	10,086
Надійшло			1012	620	404	425	376		631,000
Вибуло			1092	613	562	478	650		575,000

Найбільше скорочення спостерігалось з 2000 по 2010 рік. З 2015 року має місце збільшення кількості одиниць, що надійшли, над тим, що вибули. Подібна тенденція спостерігається і відносно зернозбиральних комбайнів: їх оновлення розпочалося з 2016 року. В цілому їх кількість скоротилася на 2,48 рази. Гірша ситуація склалася відносно кукурудозбиральних комбайнів: їх кількість зменшилася у 5,27 рази. На відміну від попередніх типів техніки в цьому сегменті спостерігається стале перевищення кількості введених одиниць над введеними. Подібно до кукурудозбиральних комбайнів скорочується кількість картоплезбиральних – за досліджуваний період їх кількість зменшилася у 3,8 рази. Фактично у 8 разів зменшилась кількість бурякозбиральних машин – на відміну від попередніх кількості введених значно переважає над кількістю введених. В 16,7 рази скоротилась кількість льонозбиральних комбайнів. Порівняно сприятлива ситуація із оновленням установок і агрегатів для доїння корів: їх кількість з 2010 року фактично не змінюється, а 2019 рік відзначився перевищенням кількості введених над введеними. Таке скорочення можна вважати негативним, але враховуючи позитивну динаміку зростання обсягів виробництва аграрної продукції, можна стверджувати, що підприємства оновлюється більш сучасною, продуктивною та ефективною технікою, кількість якої для утримання поточного обсягу

виробництва та його збільшення має бути значно меншою, ніж попередніх аналогів. Це підтверджується збільшенням придбання вітчизняними аграріями кошторисної імпортової техніки, аналіз ринку якого за виробниками надано в роботі [8].

Автор виокремлює тенденції збільшення ринку тракторів з 2012 по 2017 рік із скороченням у 2018 році. 2019 р. характеризується збільшення показників у порівнянні з 2018 роком, але рівень попередніх років ще не досягнуто. Найбільше зростають найпотужніші трактори – понад 100 кВт. Лідерами серед виробників є такі компанії як: «John Deere», «New Holland», «Claàs», «Case».

Подібна динаміка характерно і відносно зернозбиральних комбайнів, але на відміну від сегменту тракторів, обсягів придбання продовжує скорочуватися. Тут крім зазначених виробників представлені такі підприємства як: «Massey Ferguson», «Tucano», «TC», «Lexion».

Найнесприятливішою ситуацією є низький рівень присутності вітчизняних виробників: в сегменті тракторів вони складають 3%, а в сегменті комбайнів – 4,3% в середньому за весь досліджуваний період. Ця ситуація склалася на фоні вищої ціни на імпортовану техніку: вартість трактора виробництва підприємства «Кий» потужністю понад 100 кВт в 3 рази дешевше такої ж потужності марки «Fendt», 2,4 – «John Deere», 1,8 – «Massey

**Інноваційні технології інтеграційної та комерційної взаємодії
суб'єктів аграрного ринку**

Ferguson». Таким чином, можна стверджувати, що вітчизняні сільськогосподарські виробники надають перевагу вартісні імпортній техніці для отримання конкурентних переваг у продуктивності, ефективності й зменшенні втрат при зборі врожаю.

В цілому несприятлива ситуація із виробництва вітчизняної продукції сільськогосподарського машинобудування через її низький рівень конкурентоспроможності проявляється у скороченні реалізації більшості груп цієї продукції (табл. 4).

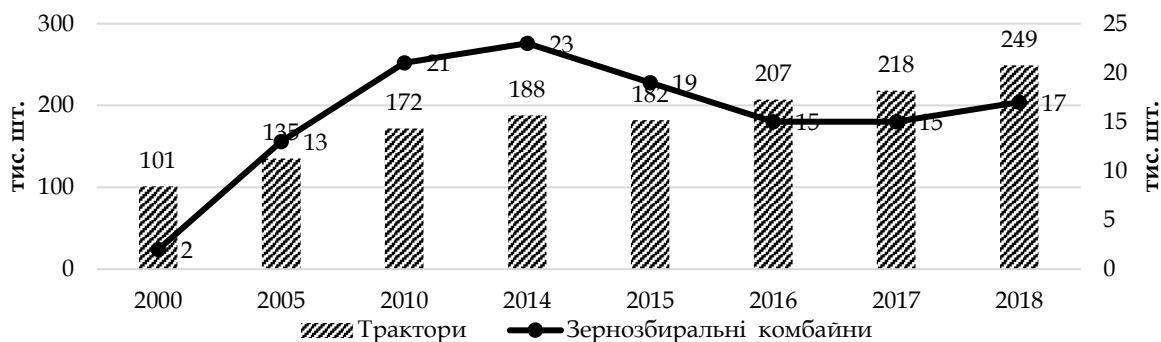
Таблиця 4. Виробництво окремих видів продукції машинобудування для сільського господарства

Тип техніки	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Трактори з потужністю двигуна більше 59 кВт (крім тракторів, керованих водієм, який їде поруч, тракторів-тягачів колісних для напівпричепів, тракторів гусеничних), тис. шт.	2,9	2,7	2,8	3,3	3,3	2,4
Плуги, тис. шт.	6,2	4,4	3,7	3,6	2,9	3
Розпушувачі та культиватори, тис. шт.	4,4	3,7	3,4	3,8	4	2,9
Борони дискові, тис. шт.	2	2	2,3	2,8	3,3	2,2
Борони (крім дискових), тис. шт.	7,8	7,9	5,8	8,7	9,3	10,4
Сівалки, саджалки та машини розсадопосадильні, тис. шт.	5,6	4,4	4,2	4,8	5,3	3,8
Розподільвачі мінеральних або хімічних добрив для підготовки ґрунту, шт.	93	127	165	923	1044	1203
Косарки тракторні, уключаючи механізми навісні різальні, розроблені для управління або буксирування трактором, тис. шт.	2,3	2,6	2,5	3,5	3,6	1,6
Картоплекопачі та картоплезбиральні машини, шт.	2067	1135	561	322	409	342
Комбайни зернозбиральні, шт.	68	к	100	154	70	47
Апарати переносні механічні, обладнані двигуном або ні, для розбрикування або розпилення рідких чи порошкоподібних речовин сільськогосподарські та для садівництва (крім пристроїв для поливання), тис. шт.	815	985	640	827	709	592
Розбризувачі та розпилювачі рідких і порошкоподібних речовин, що встановлюються на тракторі або тягнуться ним (крім пристроїв для поливання), шт.	831	804	800	883	1324	1298
Причепи та напівпричепи самозавантажувальні або саморозвантажувальні, для сільського господарства, тис. шт.	3,1	2	1,7	2,7	3,8	4,5
Машини для приготування кормів для тварин, тис. шт.	102	98,7	63,2	75,6	49,3	30,2

Позитивна динаміка спостерігається відносно розподільвачів мінеральних або хімічних добрив, рідких і порошкоподібних речовин, виробництва борон (в тому числі дискових). Виробництво тракторів поряд із незначним зростанням у 2016-2017 роках скоротилося у 2018 році.

Отже, відносно підтримуючої галузі сільськогосподарського машинобудування склалася ситуація, яка характеризується низькою конкурентоспроможністю вітчизняної продукції поряд із фактичною гегемонією імпоротної коштирочної техніки. Це свідчить про орієнтацію суб'єктів аграрного бізнесу на формування конкурентних переваг за

рахунок використання ефективної сучасної техніки переважно імпортного виробництва, що ставить їх в пряму залежність від стану торгівлі й загальної зовнішньоекономічної ситуації в країні, а також від курсу валюти. Меншу залежність мають підприємства які орієнтовані на експорт продукції, так як загальні тенденції відображається як на вартості техніки, так і на ціні готової продукції. Для підприємств, які орієнтовані на внутрішній ринок, така ситуація включає ряд загроз і вимагає пошуку шляхів отримання інвестиційних ресурсів, включаючи державну допомогу. Зворотною є ситуація в господарствах населення (рис. 2).

Рис. 2. Кількість наявної сільськогосподарської техніки в господарствах населення

За досліджуваний період кількість тракторів тут збільшилася у 2,45 рази, а зернозбиральних комбайнів у 8 разів. Але варто зауважити, що кількість факторів зростала поступово, а кількість комбайнів стрімко збільшувалася до 2014 р., потім спостерігався помірний спад до 2016-2017 рр., і далі – зростання у 2018 році. На відміну від сільськогосподарських підприємств, які були оснащені технікою на протязі всього періоду своєї діяльності, придбання господарствами населення техніки, яка фактично була відсутня в ранніх роках незалежності держави, відображає позитивну тенденцію поступового переходу від ручної праці до індустріального виробництва серед населення, що є головною запорукою підвищення продуктивності, якості й зниження залучення людського ресурсу у виробництво.

Висновки. Отже, конкурентоспроможність сільського господарства залежить у

значній мірі від стану вітчизняного машинобудування, оскільки використання сільськогосподарської техніки впливає на результативність підприємств аграрного сектору. Тенденції використання сільськогосподарської техніки мають хвилеподібний характер, протягом 2013-2016 років відбувається зростання її обсягів використання, проте період 2017-2018 років характеризується зниженням. Важливим аспектом є також те, що питома вага техніки, яка імпортується із-за кордону, переважає обсяги вітчизняного виробництва, що пов'язано з лідируючими позиціями закордонних виробників. У зв'язку з цим доцільне впровадження відповідних заходів для покращення стану вітчизняного сільськогосподарського машинобудування, адже ця галузь у значній мірі визначає процес створення конкурентних переваг у сфері агробізнесу.

Література.

1. Білоусько Т. Ю. Проблеми технічного забезпечення аграрних підприємств в контексті підвищення їх конкурентоспроможності. Вісник НТУ «ХПІ». 2013. № 52 (1025). С. 7-12.
2. Богомолова К. С. Сутність та фактори формування конкурентоспроможності аграрних підприємств. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2019. Вип. 200. С. 118-128.
3. Войнаренко М. П. Прикладні засади інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування. *Ефективна економіка*. 2017. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5523>.
4. Карачина Н. П., Вітюк А. В. Формування передумов інвестиційного розвитку галузі сільськогосподарського машинобудування. *Економіка та держава*. 2015. №2. С. 35-38.
5. Могилова М. М., Білоусько Я. К., Підлісецький Г. М. Матеріально-технічне забезпечення аграрної галузі. *Економіка АПК*. 2013. № 2. С. 61-67.
6. Нестеренко С. А. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств: управлінський аспект: монографія. Київ: Аграр Медіа Груп, 2013. 483 с.
7. Офіційний сайт Державного комітету статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Власенко Т. А. Управління стратегічними змінами в діяльності підприємств: теорія, методологія, практика: дис. ... доктора економічних наук: 08.00.04. Х., 2019. 476 с.

References.

1. Bilous'ko, T. Yu. (2013). «Problems of technical support of agricultural enterprises in the context of increasing their competitiveness». *Visnyk NTU «KhPI»*, no. 52 (1025). pp. 7-12.
2. Bohomolova, K. S. (2019). «The essence and factors shaping the competitiveness of agricultural enterprises». *Visnyk Kharkiv's'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu sil's'koho hospodarstva imeni Petra Vasylenka*. Issue 200. pp. 118-128.
3. Voynarenko, M. P. (2017). *Prykladni zasady investuvannya pidpryyemstv sil's'kohospodars'koho mashynobuduvannya* [Applied principles of investing in agricultural machinery]. *Efektyvna ekonomika*. [Effective economy]. (electronic journal). no. 4. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5523>.
4. Karachyna, N. P., Vityuk, A. V. (2015). «Formation of prerequisites for investment development in the field of agricultural engineering». *Ekonomika ta derzhava*, no. 2. pp. 35-38.
5. Mohylova, M. M., Bilous'ko, Ya. K., Pidlisets'kyi, H. M. (2013). «Logistics of the agricultural sector». *Ekonomika APK*, no. 2. pp. 61-67.
6. Nesterenko, S. A. (2013). *Konkurentospromozhnist' sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstv: upravlins'kyi aspekt* [Competitiveness of agricultural enterprises: management aspect]. Ahrar Media Hrup. Kiev. Ukraine.
7. Official site of the State Statistics Committee. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Vlasenko, T. A. (2019). *Upravlinnya stratehichnymy zminamy v diyal'nosti pidpryyemstv: teoriya, metodolohiya*,

Abstract

Vitkovskiyi Yurii P., Orel A. Agricultural engineering as a factor in creating competitive advantages in agribusiness.

Introduction. In today's economic environment, intensive production is the highest priority due to limited resources. It is important for agricultural enterprises to implement methods of intensification of activities, in particular through the use of advanced technology.

The purpose of the research is to substantiate the impact of agricultural engineering on the creation of competitive advantages in agribusiness.

Results. It is established that the Ukrainian machine building industry is characterized by negative tendencies. The dynamics of the agricultural machine building market is analyzed and the unstable nature of changes is determined - market volume growth during the period 2012-2016 and decrease during 2017-2018. The growth rates of volumes and structure of segments of the market of agricultural engineering (in terms of crop production, animal husbandry, universal engineering and spare parts) are characterized. It is determined that most of the equipment falls on the crop segment. The dynamics of availability, renewal and disposal of agricultural machinery in the activities of domestic agricultural enterprises is characterized. The reduction tendencies of the quantity of agricultural machinery by segments are noted. The market of imported agricultural machinery is characterized. The information on the production of certain types of mechanical engineering products for agriculture for the period 2013-2018 is summarized. The influence of agricultural engineering as a supporting industry on the competitiveness of domestic agriculture is characterized. The information on the use of agricultural machinery in households is summarized.

Conclusions. Agricultural engineering has a significant impact on the formation of competitive advantages of agricultural businesses. The agricultural sector is characterized by a reduction in the use of agricultural machinery and a focus on imported machinery.

Keywords: agriculture, agricultural machinery, agricultural machine building, competitiveness, competitive advantages, factor.

Стаття надійшла до редакції 20.05.2020 р.

Бібліографічний опис статті:

Вітковський Ю. П., Орел А. М. Сільськогосподарське машинобудування як чинник створення конкурентних переваг в агробізнесі. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2020. № 3. С. 5-10.

Vitkovskiyi Yurii P., Orel A. Agricultural engineering as a factor in creating competitive advantages in agribusiness. Actual problems of innovative economy. 2020. No. 3, pp. 5-10.

УДК 331.221:657.05; JEL classification: J32, M 41
DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2020-3-2>

КРЮКОВА Ірина Олександрівна, доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Одеського державного аграрного університету, ORCID ID: 0000-0002-0577-6364
ФЕДЕРКА Тетяна Миколаївна, магістрант кафедри обліку і оподаткування
Одеського державного аграрного університету

**ЗАРОБІТНА ПЛАТА НАЙМАНИХ ПРАЦІВНИКІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ: СУЧАСНІ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ**

Крюкова І.О., Федерка Т.М. Заробітна плата найманих працівників аграрної сфери: сучасні соціально-економічні та облікові аспекти.

Вступ. Аграрному сектору сьогодні притаманні чисельні соціально-економічні проблеми, основними з яких постають міграція сільського населення, низький рівень доходів і якості життя мешканців сільських територій, нерозбудованість соціальної інфраструктури села, зниження престижу аграрної праці у молодих фахівців. За таких реалій однією з умов вирішення зазначених проблем є підвищення рівня оплати праці та доходів найманого персоналу аграрних бізнес-суб'єктів.

Метою статті є виявлення і аналіз сучасних соціально-економічних тенденцій і проблем обліково-аналітичного забезпечення у сфері оплати праці персоналу аграрних формувань.

Результати. У статті досліджено сучасний стан зайнятості й оплати праці персоналу сільського господарства. Визначено регіональні розбіжності у рівні заробітної плати працівників аграрного сектору. Проаналізовано розмір мінімальної та середньої заробітної плати в Україні у порівнянні з аналогічними показниками країн Європейського Союзу. Визначено сучасні соціально-економічні тенденції, які характеризують стан оплати праці